EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2018 05 23
COM(2018) 421 final

Rekomendacija

# TARYBOS REKOMENDACIJA

## dėl 2018 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos

## su Tarybos nuomone dėl 2018 m. Portugalijos stabilumo programos

Rekomendacija

# TARYBOS REKOMENDACIJA

## dėl 2018 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos

## su Tarybos nuomone dėl 2018 m. Portugalijos stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją[3],

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas[4],

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2017 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2018 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2018 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2017 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Portugalija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2018 m. kovo 22 d.

[1] OL L 209, 1997 8 2, p. 1.
[2] OL L 306, 2011 11 23, p. 25.
[3] COM(2018) 421 *final*.
[4] P8_TA(2018)0077 ir P8_TA(2018)0078.

2018 m. gegužės 14 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos (toliau – euro zonai skirta rekomendacija);

(2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Portugalija turėtų užtikrinti, kad rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos būtų visiškai ir laiku įgyvendinta, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose;

(3) 2018 m. kovo 7 d. paskelbta 2018 m. Portugalijos ataskaita[5]. Joje įvertinta Portugalijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2017 m. liepos 11 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas, veiksmai, kurių šalis ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas, ir Portugalijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2018 m. kovo 7 d.[6]. Atlikusi analizę Komisija daro išvadą, kad Portugalijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma daug susikaupusių grynųjų išorės įsipareigojimų, didelė valstybės ir privačiojo sektoriaus skola ir didelė neveiksnių paskolų dalis lemia pažeidžiamumą mažo našumo augimo sąlygomis. Siekiant užtikrinti, kad būtų sumažinti grynieji išorės įsipareigojimai, reikia išlaikyti atsargią einamosios sąskaitos poziciją ir išaugusį konkurencingumą. Privačiojo sektoriaus skolos santykiai toliau mažėja, palyginti su aukštais ankstesniais lygiais, dėl vėl prasidėjusio nominalaus augimo ir šiek tiek neigiamų kredito srautų, taip pat prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP pradėjo mažėti dėl nuolatinio skolos mažinimo poreikio. Intervencinės priemonės finansų sektoriuje padėjo sumažinti riziką stabilumui, tačiau bankai dar kenčia nuo mažo pelningumo ir didelio (nors ir mažėjančio) neveiksnių paskolų kiekio. Didesnis našumo augimas yra itin svarbus norint, kad ateityje padidėtų konkurencingumas, sumažėtų įsiskolinimas ir paspartėtų potencialus augimas. Kelerius metus nedarbo lygis sparčiai mažėjo. Dar esama politikos spragų: visų pirma reikia įgyvendinti suplanuotas priemones, kad būtų sumažintas neveiksnių paskolų skaičius ir pagerinta verslo aplinka. Reikės stebėti kelių reformų planų, be kita ko, priemonių darbo rinkos segmentacijos problemai spręsti ir fiskalinių struktūrinių reformų siekiant didesnio viešųjų finansų tvarumo, priėmimą ir įgyvendinimą;

(4) 2018 m. balandžio 27 d. Portugalija pateikė 2018 m. nacionalinę reformų programą ir 2018 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu. Stabilumo programoje prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP patikimai mažės. Portugalijos nacionalinė reformų programa apima tiek trumpojo, tiek vidutinio laikotarpio įsipareigojimus ir į ją įtraukti 2018 m. šalies ataskaitoje nurodyti uždaviniai. Visų pirma paskelbta apie kvalifikacijų ir inovacijų srities priemones, kurios gali padidinti našumą ir Portugalijos eksporto vertę. Pristatyta neveiksnių paskolų mažinimo strategija ir įmonių kapitalizavimo skatinimo veiksmais padedama mažinti Portugalijos ekonomikos įsiskolinimą ir tvarkyti bankų balansus. Apskritai, veiksmingai įgyvendinus pateiktas programas būtų panaikintas disbalansas;

(5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų programas. Kaip numatyta Europos

[5] SWD(2018) 220 *final*.
[6] COM(2018) 120 *final*.

Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013[7] 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotųsi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė Priemonių, kuriomis Europos struktūrinių ir investicijų fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse[8];

(6) šiuo metu Portugalijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. 2018 m. stabilumo programoje Portugalija planuoja užtikrinti 0,7 % BVP ir 0,2 % BVP nominalų deficitą atitinkamai 2018 m. ir 2019 m. ir tolesnį pagerėjimą iki 1,4 % BVP pertekliaus iki 2021 m. Nustatant tuos planuojamus dydžius neatsižvelgta į galimą bankų paramos priemonių poveikį deficito padidėjimui 2019 m. ir vėliau. Vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą – 0,25 % BVP struktūrinį deficitą – planuojama pasiekti ne vėliau kaip 2020 m. 2018 m. stabilumo programoje prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sieks 122,2 % 2018 m. ir 118,4 % 2019 m., o vėliau, 2021 m., – 107,3 % Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas 2018 m., bet palankus vėlesniais metais. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2018 m. ir vėliau, nėra pakankamai konkretizuotos;

(7) Portugalijos 2018 m. stabilumo programoje nurodyta, kad 2017 m. įvykusių didelių miško gaisrų poveikis biudžetui buvo didelis, ir pateikta šių papildomų biudžeto išlaidų apimties ir pobūdžio tinkamų įrodymų. Visų pirma stabilumo programoje nurodyta, kad į 2018 m. biudžetą įtrauktos maždaug 0,07 % BVP dydžio išskirtinės išlaidos, patirtos įgyvendinant prevencines priemones, kad šalies teritorija būtų apsaugota nuo miško gaisrų. Stabilumo programoje nurodytos su ekstremaliųjų situacijų valdymu susijusios išlaidos (laikomos vienkartinėmis) ir su prevencija susijusios išlaidos. Kadangi šias išlaidas sunku atskirti ir jos tiesiogiai susijusios su 2017 m. įvykusiais dideliais miško gaisrais, taikant neįprasto įvykio išlygą išlaidos miško gaisrų prevencijai galėtų būti traktuojamos kaip išskirtinės. Komisijos nuomone, reikalavimus atitinkančios papildomos išlaidos prevencinėms priemonėms 2018 m. siekia 0,07 % BVP. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 3 dalies nuostatas šios papildomos išlaidos gali būti priimtinos, atsižvelgiant į tai, kad beprecedenčio masto miško gaisrai yra neįprastas įvykis, jų poveikis Portugalijos viešiesiems finansams yra didelis, o tvarumas nebūtų pažeistas leidžiant laikinai nukrypti nuo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo. Galutinis vertinimas, į kurį bus įtrauktos reikalavimus atitinkančios sumos, bus atliktas 2019 m. pavasarį, remiantis Portugalijos valdžios institucijų pateiktais 2018 m. stebėtaisiais duomenimis;

(8) 2017 m. liepos 11 d. Taryba rekomendavo Portugalijai užtikrinti, kad 2018 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas[9] neviršytų 0,1 %, o

---

[7] 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

[8] COM(2014) 494 *final*.

[9] Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atmetus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo

tai atitiktų bent 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Be to, buvo konstatuota, kad vertinant 2018 m. biudžeto plano projektą, o vėliau – 2018 m. biudžeto rezultatus, reikės tinkamai atsižvelgti į tikslą siekti fiskalinės krypties, kuri padėtų stiprinti vykstantį atsigavimą ir užtikrinti viešųjų finansų tvarumą. Remiantis Portugalijos ekonomikos atsigavimo tvirtumo vertinimu, kurį Komisija atliko rengdama nuomonę apie Portugalijos biudžeto plano projektą ir deramai atsižvelgdama į jos tvarumo uždavinius, į jokius papildomus elementus atsižvelgti nereikia. Remiantis Komisijos 2018 m. pavasario prognoze, esama rizikos labai nukrypti nuo to rekomenduojamo koregavimo 2018 m., taip pat 2017–2018 m. vertinant kartu;

(9) 2019 m., atsižvelgiant į daugiau kaip 60 % BVP Portugalijos valdžios sektoriaus skolos santykį ir prognozuojamą 1,3 % gamybos apimties atotrūkį, grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas[9] neturėtų viršyti 0,7 %, o tai atitinka 0,6 % BVP struktūrinį koregavimą pagal Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų matricą. Jeigu politika nesikeis, esama rizikos labai nukrypti nuo to reikalavimo 2019 m., taip pat 2017–2018 m. vertinant kartu. Kartu prognozuojama, kad 2018 ir 2019 m. Portugalija laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2018 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Būtų apdairu bet kokias nenumatytas pajamas naudoti tolesniam valdžios sektoriaus skolos santykio mažinimui;

(10) užtikrinti valstybės skolos tvarumą galima tik vykdant tvarų fiskalinį konsolidavimą struktūriškai gerinant viešuosius finansus, o tai padėtų pasiekti geresnis pajamų surinkimas ir geresnė išlaidų kontrolė. Norint pagerinti išlaidų kontrolę, reikia veiksmingai užtikrinti Įsipareigojimų kontrolės įstatymo vykdymą, griežtai ir laiku įgyvendinti Biudžeto sistemos įstatymą, tęsti išlaidų peržiūrą ir racionalizavimo veiksmus. Biudžeto planavimas ir vykdymas tebekelia didelių sunkumų, ypač sveikatos priežiūros sektoriuje, kuriame pavėluoti mokėjimai (įsiskolinimai) tebėra labai dideli, o tai rodo ir tai, kad esama apskaitos kontrolės ir valdymo praktikos trūkumų. Siekiant tvaraus fiskalinio konsolidavimo reikia spręsti didelių ir toliau augančių su senėjimu susijusių išlaidų problemą. Numatoma, kad vidutiniu laikotarpiu didesnė su senėjimu susijusi fiskalinė rizika daugiausia bus susijusi su pensijų finansavimo išlaidomis, o su sveikatos priežiūra susijusios išlaidos spaudimą padidins ilguoju laikotarpiu. Sumažinti šią riziką padėtų veiksmai, kuriais siekiama pagerinti pensijų sistemos tvarumą vidutiniu laikotarpiu, ir visapusiška strategija, kaip mažinti su sveikatos priežiūra susijusias visuomenės senėjimo išlaidas;

(11) analogiškai valstybės įmonių išlaidų kontroliavimas, skolos valdymas ir bendro finansinio tvarumo padidinimas galėtų labai padėti struktūriškai pagerinti viešuosius finansus. Nors bendros grynosios pajamos tebėra neigiamos, pastaraisiais metais iš esmės pagerėjo valstybės įmonių veiklos rezultatai, išskyrus sveikatos priežiūros sektorių, kur jie pablogėjo. 2017 m. pabaigoje bendra nekonsoliduota viešųjų bendrovių skola, įtraukta į valdžios sektoriaus skolą, taip pat tebebuvo didelė ir siekė apie 19,0 % BVP. Pradedamos įgyvendinti priemonės, kuriomis siekiama pagerinti valstybės įmonių stebėseną, tačiau jų poveikio dar reikia sulaukti. Šiuo metu vykdomas valstybės įmonių skolos valdymo ir rekapitalizavimo planas turėtų

---

pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per 4 metų laikotarpį. Įtraukiamos diskrecinės pajamų priemonės arba teisės aktais nustatytas pajamų didėjimas. Vienkartinės tiek pajamų, tiek išlaidų priemonės pasidengia tarpusavyje;

sumažinti įsiskolinimą ir palūkanų išlaidas, tačiau geras paskatas būtų galima sustiprinti užtikrinus nuspėjamą ir skaidrią ribotų pervedimų iš biudžeto sistemą;

(12) gerėjant Portugalijos ekonominės veiklos rezultatams, vis labiau atsigauna ir darbo rinka. 2017 m. dėl atsigaunančios ekonomikos sukurta apie 150 000 darbo vietų, o užimtumo lygis (20–64 m. asmenų) išaugo iki 73,4 % ir pasiekė iki krizės buvusį lygį. Nedarbo lygis smarkiai sumažėjo ir dabar nesiekia euro zonos vidurkio. Ilgalaikio nedarbo lygis taip pat sparčiai sumažėjo, nors išlieka palyginti didelis. Be vykdomos aktyvios darbo rinkos politikos, atleidimo nuo socialinių įmokų ir viešųjų užimtumo tarnybų modelio, pagrįsto individualios paramos teikimu darbo ieškantiems asmenims, Portugalija 2018 m. dar planuoja sukurti vieno langelio principu veikiančius užimtumo centrus. Tai galėtų atlikti itin svarbų vaidmenį užtikrinant platesnę aktyvumo skatinimo priemonių aprėptį. Taip pat toliau gerėjo skurdo ir nelygybės rodikliai. Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis artėja prie ES vidurkio, o 20 % vargingiausiai gyvenančių asmenų pajamų dalis nuo 2015 m. išaugo. Tačiau pajamų nelygybė tebėra didelė. Be to, socialiniai pervedimai (išskyrus pensijas) nėra labai veiksminga priemonė siekiant padėti žmonėms išbristi iš skurdo. Minimalių pajamų sistemos adekvatumas tebėra menkas (nepaisant to, kad pagerėjo), o mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams būstą įpirkti vis sunkiau;

(13) nepaisant 2017 m. labai išaugusio nuolatinių darbo vietų skaičiaus, laikinų darbuotojų dalis išliko stabili ir siekė 22 %, o tai tebėra vienas didžiausių rodiklių visoje ES. 2017 m. apie 82 % laikinų darbuotojų šioje padėtyje atsidūrė ne savo noru. Nors vis daugiau žmonių pereina iš laikino į nuolatinį darbą, tačiau darbą susiradusiems bedarbiams paprastai siūlomos terminuotosios darbo sutartys. Be to, ir taip buvęs didelis laikinų ir nuolatinių darbuotojų darbo užmokesčio skirtumas per krizę dar labiau išaugo. Priemonės, kuriomis skatinamas nuolatinių darbo vietų kūrimas (pvz., *Contrato-Emprego*), ir atleidimas nuo socialinių įmokų, kai įdarbinami pažeidžiamoms grupėms priklausantys asmenys, pasirodė esantys efektyvūs, tačiau jų aprėptis buvo ribota. Nuo įdarbinimo pagal neterminuotas darbo sutartis vis dar gali atgrasyti kai kurie darbuotojų apsaugos teisės aktų aspektai ir sudėtingos teismo procedūros. Tačiau šiuo metu nėra planuojama peržiūrėti teisinės atleidimo iš darbo sistemos. Vyriausybė dalyvauja trišalėse diskusijose su socialiniais partneriais ir planuoja priemones darbo rinkos segmentacijos problemai spręsti;

(14) bendras suaugusiųjų įgūdžių lygis tebėra vienas žemiausių Europoje, o tai mažina šalies inovacijų diegimo potencialą ir konkurencingumą. Tai pasakytina ir apie skaitmeninius įgūdžius: 2017 m. tik 50 % 16–74 metų piliečių turėjo pagrindinių ar geresnių skaitmeninių įgūdžių (palyginti su 57 % ES vidurkiu). Atsižvelgiant į tai pradedamos įgyvendinti programos (visų pirma programa „*Qualifica*“ ir nacionalinė skaitmeninių įgūdžių iniciatyva „*Incode 2030*“), tačiau jų veiksmingumas tobulinant darbuotojų pagrindinius įgūdžius (gebėjimą skaičiuoti, raštingumo ir skaitmeninius įgūdžius) ir taip didinant našumą priklausys nuo siūlomo mokymo aprėpties ir kokybės ir nuo to, ar bus siūloma daugiau nei įgūdžių pripažinimas. Nors akivaizdu, kad neseniai kelis kartus padidintas minimalus darbo užmokestis (nuo 2014 m. jis iš viso išaugo 18,3 %) neturėjo neigiamos įtakos žemos kvalifikacijos darbuotojų užimtumo lygiui, tačiau dėl labai išaugusio darbuotojų, kurių darbo užmokestis padidėjo, skaičiaus (iki 20,4 % trečiąjį 2017 m. ketvirtį) išaugo esamų ir naujų darbuotojų darbo užmokesčio nelygybė. Tai gali sumažinti įgūdžių skirtumu pagrįstą darbo užmokesčio skirtumą, visų pirma žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbuotojų, o tai sumažintų paskatas žemos kvalifikacijos darbuotojams investuoti į švietimą ir

mokymą. Minimalaus darbo užmokesčio raidą Vyriausybė atidžiai stebi kartu su socialiniais partneriais;

(15) mokyklos nebaigimo rodiklis tebėra aukštesnis nei ES vidurkis, tačiau jis jau ilgą laiką mažėja, iš dalies dėl įgyvendinamų priemonių, kuriomis siekiama skatinti sėkmingai besimokančiuosius ir mažinti mokyklos nebaigiančių asmenų skaičių. Mokyklinio ugdymo rezultatai toliau gerėja, tačiau esama su turtu susijusių nerimą keliančių klausimų, nes prastesnių rezultatų pasiekusių moksleivių dalis ekonominio ir socialinio statuso apatiniame ir viršutiniame kvartiliuose labai skiriasi. Aukštąjį išsilavinimą įgyjančių asmenų (30–34 m.) sumažėjo nuo 34,6 % 2016 m. iki 33,9 % 2017 m., o tai gerokai mažiau nei 40 % nacionalinis tikslas, kurį norima pasiekti iki 2020 m. Nepaisant to, kad gamtos mokslų, inžinerijos, technologijų ir matematikos sričių absolventai turi daug galimybių įsidarbinti, šios sritys pritraukia nedaug studentų;

(16) nepaisant teigiamų Portugalijos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos pokyčių per pastaruosius metus, visų pirma susijusių su žmogiškųjų išteklių ir mokslinės veiklos rezultatų kiekybe ir kokybe, didelių kliūčių išlieka puoselėjant glaudesnio akademinės bendruomenės ir verslo atstovų bendradarbiavimo kultūrą ir sudarant tam sąlygas. Esama žinių ir technologijų perdavimo, mokslinių tyrimų rezultatų komercinio pritaikymo kliūčių, be to, mokslo darbuotojų karjera yra tokia, kad jie nepakankamai skatinami vykdyti verslumo srities mokslinius tyrimus ir nagrinėti bendradarbiavimo su pramonės atstovais galimybes. Dar labiau padidinus informuotumą ir suteikus daugiau aiškumo apie intelektinę nuosavybę akademinės bendruomenės ir verslo atstovų santykių srityje, tai galėtų padėti sutrumpinti sutartinių tikslų pasiekimo laiką, atlikti mokslo žinių ekonominį monetizavimą ir išnaudoti jų ekonominį potencialą;

(17) įgyvendinama visapusiška neveiksnaus turto spartesnio mažinimo strategija. Tai padėjo neveiksnių paskolų ir visų paskolų santykį sumažinti nuo 17,2 % 2016 m. pabaigoje iki 14,6 % trečiąjį 2017 m. ketvirtį. Ypač kelia nerimą įmonių neveiksnios paskolos, nes jos sudaro apie du trečdalius visų neveiksnių paskolų; įmonių neveiksnių paskolų ir visų paskolų santykis išlieka didelis ir siekia 26,6 %. Nuvertėjusio turto pertvarkymas yra itin svarbus norint padidinti kredito pasiūlą naujoms investicijoms, taip pat tvariam ekonomikos augimui. Tačiau nemokioms įmonėms taikomos procedūros ir silpnos antrinės nuvertėjusio turto rinkos tebekelia didelių sunkumų norint sumažinti neveiksnių paskolų santykį. Nors kapitalo didinimas ir dedamos pastangos mažinti sąnaudas gerina finansų sektoriaus perspektyvas, tačiau pelningumas tebėra mažas, valstybės skolos rizika didelė, o kapitalo rezervai menki;

(18) vienu didžiausių Portugalijos ekonomikai kylančių sunkumų išlieka galimybė gauti finansavimą ir kapitalo. Portugalijos įmonėms sunku užsitikrinti stabilias galimybes gauti finansavimą, ypač nuosavo kapitalo; padėtį dar labiau apsunkina spaudimas mažinti finansinį įsiskolinimą. Alternatyvūs finansavimo šaltiniai vis dar santykinai nesvarbūs. Pastaraisiais metais pradėtos naujos programos ir kredito linijos, dar labiau supaprastinta verslo aplinka, tačiau dar yra ką tobulinti. Be to, nors neveiksnių paskolų skaičius ir įmonių skola mažėjo, tačiau išlieka dideli, o investicinei aplinkai būtų naudinga, jei kapitalas būtų efektyviau paskirstomas našiau dirbančioms įmonėms;

(19) nepaisant pažangos, padarytos vykdant kasdieniam piliečių gyvenimui ir įmonėms poveikį darančių bendrų administracinių procedūrų supaprastinimą, atskirų sektorių

reglamentavimo ir administracinės kliūtys vis dar trukdo investuoti ir veiksmingai paskirstyti išteklius. Atsižvelgiant į tai, labai reikalingos tokios atskirų sektorių reformos kaip su procedūromis susijusių darbo srautų pertvarkymas, sutrumpinant sprendimų priėmimo terminus, nukrypstant nuo tylaus pritarimo principo taikymo tik labai retais atvejais ir pakeičiant leidimų išdavimo tvarką, pagal kurią reikalaujama pateikti daugybę dokumentų ir deklaracijų. Statybos sektoriuje administraciniai mokesčiai turėtų tapti proporcingi faktinėms sąnaudoms. Konkurencija vykdant viešuosius pirkimus išlieka ribota. Persvarstyto Viešųjų pirkimų kodekso tikslas yra didinti skaidrumą bei konkurenciją ir geriau valdyti viešojo pirkimo sutartis. Naujųjų taisyklių vykdymą reikėtų stebėti, įskaitant tai, koks bus griežtesnių taisyklių poveikis tiesioginiam viešųjų pirkimų sutarčių skyrimui. Nors Portugalijos teisingumo sistemos efektyvumas toliau didinamas, administracinių teismų procedūrų trukmė išlieka problema. Be to, įmonės vis dar mano, kad korupcija ir skaidrumo trūkumas tebekelia susirūpinimą. Nors toliau daroma pažanga patraukiant baudžiamojon atsakomybėn už korupciją, pastangos puoselėti sąžiningumo kultūrą viešosiose institucijose iki šiol nedavė pakankamų rezultatų;

(20) nuo to laiko, kai buvo vykdoma finansinės pagalbos programa, reglamentavimo reformų buvo nedaug ir dėl to buvo sustabdytos ar kai kuriais atvejais net panaikintos toje programoje sutartos reformos. Įmonių grupėms draudžiama teikti tam tikras profesines paslaugas. Tam tikras profesines paslaugas, visų pirma teisines, reglamentuojantys įgyvendinamieji teisės aktai svarbiais aspektais, pavyzdžiui, teisinės formos, akcijų turėjimo, valdymo, reklamos ir daugiasritės veiklos, yra mažesnio užmojo negu pagrindų įstatymas. Statybos paslaugų teikėjų leidimų išdavimo ir registracijos reformą šiek tiek papildė įrengimo paslaugų ir pastatų kontrolės sušvelninimas;

(21) per 2018 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Portugalijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2018 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2018 m. stabilumo programą ir 2018 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Portugalijos politikai, bet ir tai, kaip jos atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą būtina stiprinti Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;

(22) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2018 m. stabilumo programą, o jos nuomonė[10] pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;

(23) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo nacionalinę reformų programą ir stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose,

REKOMENDUOJA Portugalijai 2018–2019 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2019 m. grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas neviršytų 0,7 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Nenumatytas papildomas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus skolos santykis. Griežtinti išlaidų kontrolę, didinti išlaidų efektyvumą ir užtikrinti tinkamą biudžeto sudarymą, visų pirma sveikatos priežiūros sektoriuje, daugiausia dėmesio skiriant įsiskolinimų mažinimui ligoninėse. Didinti

[10] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

valstybės įmonių finansinį tvarumą, visų pirma didinant jų bendras grynąsias pajamas ir mažinant skolą.

2. Puoselėti (be kita ko, pasikonsultavus su socialiniais partneriais peržiūrint teisinę sistemą) aplinką, palankią įdarbinimui pagal neterminuotas sutartis. Didinti suaugusiųjų įgūdžių, įskaitant skaitmeninį raštingumą, lygį stiprinant ir plečiant mokymo komponentą suaugusiesiems skirtose kvalifikacijos įgijimo programose. Didinti aukštojo mokslo siekiančių asmenų skaičių, ypač gamtos mokslų bei technologijų srityse.

3. Didinti nemokumo ir susigrąžinimo procedūrų efektyvumą ir mažinti kliūtis antrinei neveiksnių paskolų rinkai. Suteikti daugiau galimybių įmonėms gauti finansavimą. Mažinti administracinę naštą trumpinant procedūrinius terminus, dažniau taikant tylaus pritarimo principą ir mažinant dokumentų pateikimo reikalavimus. Šalinti įsisenėjusius reglamentavimo apribojimus užtikrinant tinkamą Itin reguliuojamų profesijų pagrindų įstatymo įgyvendinimą. Didinti administracinių teismų veiksmingumą, be kita ko, trumpinant procedūrų trukmę.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu*
*Pirmininkas*